

MICHAEL CASEY, OCSO

Beschouwingen over
monastiek communiteitsleven

Coenobium

SERIE MONASTIEKE WIJSHEID: NUMMER VIERENZESTIG

Coenobium

Beschouwingen over monastiek communiteitsleven

Michael Casey, OCSO

Cistercian Publications

www.cisterciënzerpublicaties.org

Liturgical Press

Collegeville, Minnesota

www.litpress.org

Een titel van Cistercian Publications

uitgegeven door Liturgical Press

Imprimi potest: Abt Steele Hartmann OCSO. 12 oktober
2020.

© 2021 door Michael Casey

Inhoud

Inleiding

I Gemeente als Kerk

2 Gemeenschapsgebed

3 Hoorders van het Woord

4 Wat opstijgt moet samenkomen

5 Openstaan voor personen

6 Slaven noch kinderen

7 Gemeenschappelijk werk

8 Zelfbeheersing

9 Zelf-waarachtigheid

10 Gezelschap

II Het kloosterparadijs

Michael Casey

Communitieit van Tarrawarra

Over dit boek Na zestig jaar in een cisterciënzer gemeenschap te hebben geleefd, combineert Michael Casey zijn nuchtere observaties over de vreugde en uitdagingen van het leven in gemeenschap met een waardering voor de diepere betekenissen van het cenobitische leven. Daarbij houdt hij rekening met de veranderingen in zowel theorie als praktijk die zich tijdens zijn leven hebben voorgedaan. Hij nodigt zijn lezers uit, met name monniken en monialen, om na te denken over hun eigen ervaringen met gemeenschap als een manier om een weg te ontwaren naar de toekomst toe.

Veel van de belangrijkste onderdelen van monastieke gemeenschap hebben al meer dan een millennium dezelfde namen. In een tijdperk van paradigmaverschuivingen nodigt Michael Casey lezers uit om deze essentiële praktijken van het gemeenschapsleven te onderzoeken en zich af te vragen hoe ze kunnen worden opgevat op een manier die onze tijdgenoten aanspreekt.

Michael Casey OCSO [1942*] is sinds 1960 monnik van Tarrawarra Abbey (Australië). In de tussenliggende jaren heeft hij vele retraites en workshops geleid op elk continent (behalve Antarctica) en heeft hij veel artikelen geschreven over onderwerpen die te maken hebben met kloostergeschiedenis en spiritualiteit.

*"De uil van Minerva spreidt zijn vleugels
pas bij het vallen van de schemering."*

G. W. F. Hegel,

Voorwoord bij De filosofie van het recht

Inleiding

Coenobium of *cenobium* is een Latijns woord dat is afgeleid van het Griekse *koinos bios*, wat "gemeenschappelijk leven" betekent. Het is een term die gebruikt wordt om een klooster van cenobieten te beschrijven - monniken of monialen die in een vaste gemeenschap leven onder een regel en een abt of abdis. Cenobitisch leven is meer dan samenwonen; het gaat onvermijdelijk gepaard met interactie. In tegenstelling tot de oosterse traditie van idioritisch monnikendom, waar iedereen zijn eigen specifieke charisma en inspiratie volgt, streeft het cenobitische leven naar harmonie en eensgezindheid. Dit zijn prachtige concepten, maar de poging om ze te vertalen naar de dagelijkse realiteit is een levenslange uitdaging. Deels komt dit doordat de gemeenschap zelf voortdurend in beweging is, met nieuwkomers en zij die uiteindelijk vertrekken, met verschillende generaties die op de voorgrond treden en dan weer vervagen, en, geleidelijk aan, met mensen van verschillende culturen die een ontmoetingspunt proberen te vinden tussen hun eigen gewoonten en die van de reeds lang gevestigde gemeenschap.

Tegenwoordig zijn er veel boeken over kloosterspiritualiteit. Soms wordt de indruk gewekt dat ze gericht zijn aan individuele lezers, en dat de boeken hen

technieken aanreiken waarmee ze hun spirituele leven kunnen verbeteren. Het kan lijken alsof het leven in gemeenschap ondergeschikt is aan de hoofdzaak van het spirituele zoeken en dat de beste dingen in het spirituele leven het resultaat zijn van iemands eigen trouw. Elkaars lasten dragen met het grootste geduld wordt dan niet meer dan een individuele deugd - het niet laten gebeuren dat de dwaasheden of eisen van anderen ons afleiden van ons eigen spirituele streven.

Misschien is het waardevol om deze zaken te benaderen vanuit het gezichtspunt van het communiteitsleven, en alle waardevolle aanbevelingen die we in deze boeken aantreffen te plaatsen in de context van zowel een dynamische gehechtheid aan een zich ontwikkelende traditie als aan een gemeenschap die alle veranderingen doormaakt die typerend zijn voor het volle leven in een veranderende wereld. Volledige deelname aan het communiteitsleven zal ons alle deugden leren - misschien is dat de reden waarom zoveel monastieke auteurs naar het communiteitsleven verwijzen als naar een school. Dit heeft een theologische basis. De schrijver van de brief aan de Efeziërs heeft zijn woordenschat opgerekt om onze werkelijke situatie als christenen te beschrijven als mede-erfgenamen in een mede-lichaam en mede-deelgenoten in de beloften van Christus: *sunkleronóma*, *sussoma*, *summétocha* (Ef 3,6). Onze gezamenlijke identiteit is niet iets toevallig dat aan onze persoonlijke roeping wordt toegevoegd. We groeien het meest volledig uit tot wat God van ons verwacht door zo volledig en diep mogelijk

verenigd te raken met de mensen om ons heen. Het is echt een uitvloeisel van het tweede gebod.

Na meer dan zestig jaar in een monastieke community, heb ik besloten dat het nuttig kan zijn om enkele van mijn gedachten op te schrijven over hoe de idealen van gemeenschappelijk monastiek leven in de praktijk tot uitdrukking komen. Het is onvermijdelijk dat wat hierna volgt mijn ervaring in mijn eigen community weerspiegelt, maar het resultaat is breder dan dat. Ik heb de gelegenheid gehad om vele communities van monniken en monialen over de hele wereld te bezoeken en met veel verschillende mensen te spreken over hun ervaring met het leven in een klooster. Sommige van de voorbeelden die ik geef zijn afkomstig uit deze bredere kennismaking, hoewel ze ontdaan zijn van alle herkenbare kenmerken. Andere zijn, naar het voorbeeld van Sint Bernardus, niet meer dan overdreven karikaturen, wezens van mijn verbeelding, bedoeld om een punt te illustreren - hoewel ze vaak een basis in de werkelijkheid hebben (*ens rationis cum fundamento in re*). Wie zichzelf meent te herkennen in wat ik heb geschreven, moet het lief hebben om het ter harte te nemen. Je bent niet de enige. Er zijn anderen die het ook hebben, terwijl ze dachten dat het uniek voor hen was.

Het schrijven van een boek als dit is een uitdaging vanuit het oogpunt van exclusief taalgebruik. Sommigen zien als oplossing het gebruik van het bijvoeglijk naamwoord monastiek als zelfstandig naamwoord voor zowel monialen als monniken. Ik heb deze optie vermeden omdat het tekortschiet. Het is mijn observatie dat, hoewel monialen en

monniken erfgenamen zijn van dezelfde traditie en onder dezelfde regel leven, de dynamiek van het dagelijks leven anders is, en wat mij betreft: *vive la différence*. Ik gebruik inclusieve terminologie als ik denk dat wat ik zeg in gelijke mate van toepassing is op monialen en monniken. Er zijn twee redenen waarom ik me soms beperk tot mannelijke referenties. De eerste is wanneer ik de Regel van Sint Benedictus en andere monastieke bronnen behandel die een mannelijke gemeenschap als hun directe context hebben. De tweede is wanneer, in mijn ervaring, wat ik zeg alleen van toepassing is op monniken; het kan ook van toepassing zijn op monialen, maar ik voel me niet in een positie om dit te beweren. Wie de schoen past, trekke hem aan.

Er zijn mensen die de voorkeur geven aan een meer lyrische en theologische uiteenzetting van de vreugde en zinvolheid van monastieke gemeenschap, misschien op de manier van Baldwin van Forde. Ik heb ervoor gekozen om dit pad niet te volgen, maar om een meer nuchtere koers uit te zetten, met erkenning van de vele uitdagingen die het leven in een gemeenschap met zich meebrengt. De reden hiervoor is eenvoudig. Een van de eerste hindernissen die de monastieke kandidaat tegenkomt, is de confrontatie met de overduidelijke onvolmaaktheden van de verschillende leden van de gemeenschap die tot dan toe werd verondersteld een school van volmaaktheid te zijn. (1) Ik wil de waarde en de schoonheid van gewone en onvolmaakte gemeenschappen bevestigen en duidelijk maken dat ze niet glorieus hoeven te zijn om de moeite waard te zijn.

In feite zou niemand bij zijn volle verstand ooit over een monastieke community spreken in termen van perfectie. De meer traditionele benaming is dat het een school van liefde is. En uit de Regel van Sint Benedictus blijkt duidelijk dat verdraagzaamheid het belangrijkste middel is om die liefde uit te drukken; we worden opgeroepen om lichamelijke en morele zwakheden met het grootste geduld te verdragen (RB 72.6). Dat fouten en mislukkingen zelfs in het klooster van Sint Benedictus voorkomen, blijkt uit het feit dat hij twaalf hoofdstukken speciaal wijdt aan het omgaan met wangedrag. De statuten van de Generale Kapittels van de cisterciënzers, gedurende de negen eeuwen van hun bestaan, geven aan dat er maar weinig kwaadaardige neigingen zijn die nooit wel eens ergens zijn voorgevallen. (2) Dit zijn misschien uitzonderingen op de regel, maar ze geven aan dat toen de ouden spraken over het kloosterleven als geestelijke oorlogsvoering, ze wisten waar ze het over hadden. In oorlogsvoering heeft nooit iemand in elk gevecht de overhand.

Homo sum, humani nihil a me alienum puto: "Ik ben mens en ik beschouw niets menselijks als mij vreemd." Deze spreuk van de Romeinse dichter Terentius is van toepassing op een monastieke community. De gevierde *humanitas* van de benedictijnse traditie beperkt zich niet tot de wenselijke kwaliteiten van de menselijke conditie. Het stempel van de zonde is niet afwezig. Eigenzinnigheid wordt niet uitgebannen. Monniken zijn geen vrome klonen. De schoonheid van een monastieke community komt het sterkst tot uiting in de tederheid die ze uitstraalt naar hen

die zwak en worstelend zijn - zoals het voorbeeld van de heilige Aelred van Rievaulx illustreert.

Ja, de eerste ontmoeting van dichtbij en in de diepte met een monastieke community kan houdingen en activiteiten onthullen die niet lijken te stroken met de idealen van de monastieke traditie, maar vaak stelt dit uiteindelijk niet veel voor. Ja, soms zijn er schandalen, tot zelfs in het systeem, en sommige daarvan kunnen geruchtmakend worden. Deze moeten effectief worden aangepakt. Maar in de monastieke community's die ik ben tegengekomen, is er een enorm reservoir van goedheid en vriendelijkheid, het resultaat van mensen die hun gewone en onopvallende bezigheden gracieus en zonder veel ophef uitvoeren.

Ik ben zo overtuigd van de overkoepelende waarde van een monastieke community dat ik niet aarzel om soms het tapijt op te lichten om te ontdekken wat eronder zit. Bijna alle kloosters - als ze gezond zijn - brengen een of twee of meer personages voort die "buitenbeentjes" genoemd kunnen worden. Deze mensen zijn de schatten van het monastieke leven, levende signalen dat levenslange discipline de levendigheid van de geest niet verplettert, maar eerder een zekere originaliteit lijkt aan te moedigen - altijd, natuurlijk, getint met goede humor. Ze zijn misschien een bron van ergernis voor de pietluttige mensen die van het kloosterleven een goed geleid bedrijf willen maken, maar voor de gewone leden voegen ze een vrolijke noot van verzet toe aan een verder ordelijk leven.

Er wordt wel gezegd dat een van de worstelingen waar de meesten van ons mee te maken hebben, is om onszelf ervan te overtuigen dat we normaal zijn. Door rechtstreeks te kijken naar enkele van de onuitgesproken aspecten van de monastieke gemeenschap naast haar oprechte streven naar goedheid, hoop ik lezers te helpen tot de conclusie te komen dat de gemeenschap waarin zij leven lijdt aan de meest onmodieuze eigenschap van de mens: normaliteit. Laat ze dat blijven doen.

(1) Isabelle Jonveaux, "Internet in het klooster-Constructie of deconstructie van de gemeenschap?" *Heidelberg Journal of Religions on the Internet* 14 (2019): 62: "Bovendien, in een onderzoek dat ik deed naar het beeld dat katholieke jongeren hebben van het monastieke leven, was het gemeenschapsleven de meest genoemde positieve dimensie van het monastieke leven (34,4%). Interessant genoeg was het ook het op twee na meest voorkomende antwoord (18%) op een vraag die inging op de waargenomen negatieve dimensies van het monnikendom (Jonveaux, 2018b, pp. 144-146). Dit suggereert dat gemeenschapsleven in een tijd van individualisme wordt gezocht door jonge kloosterlingen wanneer ze het kloosterleven betreden, maar tegelijkertijd een uitdaging voor hen vormt."

(2) Zie Michael Casey, "De drie pijlers: Filiation, Visitation, Generaal Kapittel," *Analecta Cisterciensia* 70 (2020): 373-403.

1 Gemeenschap als kerk

Wie in een monastieke gemeenschap leeft, leert al snel tolerantie te ontwikkelen voor allerlei vreemd gedrag. We begrijpen dat er in een gemeenschap, net als in een huwelijk, ruimte is voor veel geven en nemen, dat we niet kunnen hopen dat dingen altijd zo beslist worden als wij willen en dat wat voor ons vanzelfsprekend is, voor anderen vaak onverklaarbaar duister is. Als we aan een gemeenschap denken, zijn het meestal de trivialiteiten van de dagelijkse interactie die centraal staan. Wat ons eigen gedrag betreft, volgen we meestal routines, sommige persoonlijk, andere gemeenschappelijk. We denken niet veel na over fundamentele principes, maar proberen manieren van handelen te ontwikkelen die ons in staat stellen om te leven met een minimum aan wrijving en zonder de noodzaak om voortdurend opties te moeten herzien en definitieve keuzes te moeten maken. Vandaag is net als gisteren en morgen zal waarschijnlijk niet anders zijn.

Goede gewoonten zijn een groot voordeel, omdat ze betekenen dat we een voldoende deugdzam leven kunnen leiden zonder al te veel na te hoeven denken over de theorie of de praktijk. Dit heeft echter ook een keerzijde. Het is gemakkelijk om vaste routines zo afgezaagd te laten worden

dat deelname eraan lusteloos en oppervlakkig wordt. *Totum constat de consuetudine, de dulcedine nihil.* "Het is allemaal een kwestie van routine; van zoetheid is er niets." (1) Van tijd tot tijd kan het de moeite waard zijn om onze interesse in een of twee aspecten van onze monastieke observantie, waar enige verbetering mogelijk lijkt, nieuw leven in te blazen, zodat ons leven net iets zoeter wordt dan het op dit moment is.

Om dit efficiënt te doen, moeten we afstand nemen van de details van het dagelijks leven en nadenken over enkele van de meer fundamentele waarheden over onze monastieke roeping. Dus, met dien verstande dat niets zo praktisch is als een goede theorie, wil ik mijn overwegingen over de monastieke gemeenschap beginnen op het niveau van de theologie, waarbij ik de gemeenschap benader als uitdrukking van het mysterie van de kerk van Christus, in gedachten houdend dat in de Middeleeuwen een klooster vaak eenvoudigweg een *ecclesia* werd genoemd. Een monastieke gemeenschap werd beschouwd als een specifieke lokale belichaming van de universele kerk.

De monastieke traditie definieert een gemeenschap niet aan de hand van de werken die ze verricht. (2) Hieronder valt ook de liturgie, het werk van God, " *waarboven niets boven gesteld mag worden.*" Monniken zijn geen kanunniken. Het belang van de getijdenliturgie komt voort uit het feit dat het de mogelijkheid biedt om het hoofddoel van het monastieke leven te realiseren. Historisch gezien wordt dit gedefinieerd als "God zoeken", meer specifiek begrepen, sinds de tijd van de Woestijnvaders, als groeien naar een steeds bewustere

staat van voortdurend gebed. Hier is het echter belangrijk om te verduidelijken dat zo'n gebed meer een kwestie is van het actualiseren van onze relatie met God die bij ons doopsel is begonnen, dan van een specifieke activiteit, zoals in meditatieworkshops wordt gepromoot. Bidden is niet zozeer een taak die volbracht moet worden als wel een toestand waarin we terechtkomen - in de loop van ons leven. Bidden houdt vooral in dat we ons meer bewust worden van deze bovennatuurlijke realiteit. Het is meer dan het uitvoeren van enkele ondersteunende handelingen, hoe belangrijk deze ook mogen zijn. Groei in aandacht betekent zowel kwalitatieve als kwantitatieve groei - het gaat om een steeds dieper en intenser begrip van de geestelijke werkelijkheid en de geleidelijke uitbreiding daarvan naar meer minuten en meer uren van meer dagen.

Dergelijke overwegingen leiden ons in de richting van de conclusie dat de essentiële functie van de monastieke gemeenschap bestaat uit het leiden en ondersteunen van hen die hun weg gaan naar een nauwere eenheid met de God die hen tot deze manier van leven heeft geroepen. De dynamiek van de gemeenschap is in de eerste plaats naar binnen gericht - om haar leden te bezielen, energie te geven en te begeleiden in hun geestelijke zoektocht en, door haar doeltreffendheid daarbij, hen toe te rusten om deel te nemen aan gemeenschappelijke activiteiten, in en voor de gemeenschap en voor degenen die de gemeenschap dient. (3) De cisterciënzer monniken van Tibhirine waren bezig met een evangelisatiemissie, niet door het evangelie van de daken te verkondigen, maar door eenvoudigweg te streven naar een integraal gemeenschapsleven, elkaars lasten met

het grootste geduld te dragen en geen grenzen te stellen aan het respect en de eer die aan anderen worden betoond.

Het is de innerlijke roeping van God die de basis en het hart van de monastieke gemeenschap vormt - de roeping die aan elk lid gegeven is, is de bron waaruit alle samenhang moet voortvloeien. Het initiatief om een monastieke gemeenschap te stichten - of te laten bloeien - blijft bij God. Dit is het punt dat helemaal aan het begin van het Vaticaans document over de essentiële elementen van religieus leven wordt gemaakt. Heiliging of wijding (consecratie) is de basis van religieus leven. Door hierop aan te dringen, legt de kerk allereerst nadruk op Gods initiatief en op de transformerende relatie tot God die het religieuze leven met zich meebrengt. Heiliging of wijding is een goddelijke handeling. God roept een persoon die vervolgens apart wordt gezet door een toewijding aan een bepaalde vorm van leven. (4)

Dit is het punt dat Dietrich Bonhoeffer herhaaldelijk maakt in zijn proefschrift uit 1927, later gepubliceerd als *Sanctorum Communio*. Iedereen kan de sociologische realiteit van de kerk gemakkelijk waarnemen, maar de onderliggende theologische realiteit is niet zichtbaar voor onze gewone blik; die is alleen waarneembaar voor het geloof:

De verwarring van gemeenschapsromantiek met de gemeenschap der heiligen is uiterst gevaarlijk. De gemeenschap der heiligen moet altijd worden erkend als iets dat door God is ingesteld ... . Het is dus door God gewild "vóór"

alle menselijke wil tot communiteit ... . Alleen door geloof kan de kerk worden begrepen, en alleen geloof kan de ervaring van gemeenschap die noodzakelijkerwijs ontstaat interpreteren als bewijs van de aanwezigheid van de kerk. De mens "ervaart" alleen de religieuze gemeenschap, maar weet in geloof dat deze religieuze gemeenschap "de kerk" is. (5)

In deze opvatting heeft de religieuze communiteit een spirituele kwaliteit die haar zichtbare functies overstijgt - inclusief de functies die in naam van de kerk en voor religieuze doeleinden worden uitgevoerd. "Het klooster is een uitdrukking van het mysterie van de Kerk." (6) Het deelt in zekere mate in de zichtbaarheid van de Kerk, maar het is ook een deelnemer aan haar mysterie.

De spirituele aard van de monastieke communiteit wordt aangegeven door het traditionele ritueel van de plechtige professie. (7) Dit bevat twee elementen. Het eerste is het afleggen of doen van geloften waarmee de kandidaten zich aan God toewijden door een specifieke daad van toewijding aan de monastieke levenswijze, waarbij ze een levenslange aanvaarding van de naleving ervan beloven. Dit wordt aangevuld met een tweede element: de wijdings- of zegeningsritus, waarbij de celebrant in naam van de kerk de nieuwgeprofesten wijdt. Het eerste element, waarbij personen zichzelf aanbieden, wordt "*actieve wijding*" genoemd, het tweede wordt beschouwd als "*passieve wijding*". Zoals de kerk wordt gevormd door personen die gedoopt zijn, wordt de monastieke communiteit gevormd door personen die naast hun doopsel ook een monastieke wijding hebben ontvangen. Monniken en monialen worden

apart gezet en krijgen een heilig karakter. Het is een samenroeping. Allen zijn door God geroepen - anders zal hun verbintenis met de communiteit altijd met moeilijkheden gepaard gaan. Dit is het punt waaraan Sint Bernardus zijn communiteit herinnert:

Deze communiteit bestaat niet uit goddelozen, maar uit heiligen, religieuzen, zij die vol genade zijn en zegen waardig. Jullie komen samen om het woord van God te horen, jullie komen samen om te zingen, te bidden, te aanbidden. Dit is een gewijde samenkomst, aangenaam voor God en vertrouwelijk met de engelen. Daarom, broeders, houd stand in eerbied, houd stand met zorg en toewijding van geest, vooral op de plaats van gebed en in deze school van Christus waar de Geest wordt gehoord (auditorium spirituali). (8)

De essentiële heiligheid van de communiteit betekent dat het klooster een "kloosterparadijs" wordt - het is de voorkamer van de hemel en, in een fantasierijk terzijde, merkt Bernard op dat er engelen wonen:

Loop voorzichtig, want er zijn overal engelen: volgens het hun gegeven gebod zijn ze op al uw wegen. In welke kamer je ook binnengaat, in welke hoek je ook zit, heb eerbied voor je engel. (9)

Om de aard van een bepaalde religieuze gemeenschap te onderzoeken, moeten we openstaan voor het luisteren naar de steeds voortgaande roepingsverhalen van haar leden - deze belichamen het mandaat dat aan de communiteit is gegeven. Zulke verhalen zijn meer dan verhalen over het verleden. Roeping heeft een zekere plasticiteit die het

mogelijk maakt om, met behoud van de herinnering aan een eerste ervaring, zichzelf voortdurend te herdefiniëren in termen van het heden. Als gevolg daarvan zijn gewetensvolle bijdragen aan discussies in gemeenschappen niet slechts intellectuele oordelen, maar pogingen om een antwoord op een kwestie te formuleren in termen van iemands persoonlijke gevoel van roeping, vaak omschreven als "Gods wil". Wanneer ik onderscheid moet maken tussen verschillende opties, probeer ik te peilen welke het meest overeenkomt met wat ik voel als de voortdurende leiding van deze innerlijke stem. In plaats van een monastieke gemeenschap te definiëren aan de hand van de activiteiten waarmee ze in het verleden haar identiteit formuleerde, moet er aandachtig geluisterd worden naar wat de Geest vandaag tegen de kerken zegt, door de ervaring van hen die de genade hebben gekregen om zich aan deze manier van leven te wijden.

Roeping is niet alleen een drijfveer die iemand motiveert om een gemeenschap binnen te gaan. Het is een levenslange oriëntatie voor de weg waarlangs we moeten gaan. Zonder dit innerlijke kompas zullen mensen hun hele leven blijven spartelen. Uit de oude monastieke traditie blijkt dat men zich bewust was van het gevaar van een te snelle intrede van kandidaten in de gemeenschap - er werden obstakels op hun pad geplaatst zodat ze gedwongen werden hun motieven onder de loep te nemen en zo een grotere zuiverheid van intentie te bereiken. Door wereldse en onwaardige ambities uit te bannen, hoopte men dat er meer vertrouwen zou worden gesteld in het werk van genade dat werkzaam is in de ervaring van roeping. Een soortgelijke

conclusie zou getrokken kunnen worden over het toelaten van kandidaten tot de plechtige professie of tot de priesterwijding - te snel vooruitgaan kan een echt onderscheidingsvermogen belemmeren en kan een van de oorzaken zijn dat velen een jaar of twee daarna afhaken. Vaak willen kandidaten zo graag de volgende stap zetten dat ze aarzelen om de tijd te nemen voor een diepere onderscheiding. Zo'n uitstel is goed bestede tijd.

Dit is ongetwijfeld de reden waarom Sint Benedictus een priester die lid wil worden van de gemeenschap begroet met de woorden die Jezus tot Judas richtte: "Vriend, met welk doel ben je gekomen?" (RB 60.3). Van kandidaten wordt verwacht dat ze een zekere mate van geestelijke geletterdheid bezitten die hen in staat stelt te onderscheiden door welke geest ze worden geleid. De gemeenschap moet zichzelf ook voortdurend een soortgelijke vraag stellen en de antwoorden niet zoeken in juridische documenten, maar in de harten en het geweten van haar leden.

Sint Benedictus wijst erop dat God vaak dingen openbaart aan de jongere en nieuw aangekomen leden van een gemeenschap - dingen die niet worden herkend door de gevestigde groep senioren (RB 3.3). Dezelfde aandacht moet ook worden besteed aan bezoekende monniken die geen deel uitmaken van de plaatselijke gemeenschap (RB 61.4). Buitenstaanders zien vaak duidelijker wat een groep bezielt dan degenen die vastzitten in gewoontepraktijken. Hetzelfde geldt voor degenen die zich om de een of andere reden in de marge van de gemeenschap bevinden. Degenen

die betrokken zijn bij het bestuur van de gemeenschap kiezen er vaak voor om de dubbelzinnigheden en inconsistenties in het dagelijkse gedrag niet te zien. Deze onwil om tussenbeide te komen is een ernstige verwaarlozing van pastorale verantwoordelijkheid en komt waarschijnlijk vaker voor in mannencommunities. (10)

Als principe geldt dat de gemeenschap er is om de roeping van haar leden te dienen. Dit is natuurlijk van toepassing op nieuwkomers, maar het is ook waar voor hen die al vele jaren in de gemeenschap zijn. Het wordt misschien minder erkend dat er een daarmee samenhangende verantwoordelijkheid rust op degenen aan wie het bestuur van een gemeenschap is toevertrouwd. Zij moeten de diepe verlangens van iedereen in de gaten houden en proberen daar op de juiste manier op te reageren. De gemeenschap bestaat omwille van haar leden en niet andersom. Hoe lovenswaardig of noodzakelijk haar sociale doelen ook zijn, het geestelijk welzijn van haar leden heeft altijd voorrang. Paus Franciscus schrijft: "Groeï in heiligheld is een reis in gemeenschap." (11) Het omgekeerde zou ook waar moeten zijn: groei in gemeenschap is ook groei in heiligheld.

Als we de monastieke gemeenschap in de eerste plaats zien als een beeld van de universele kerk, identificeert ze zich - op zijn minst in haar streven - met de oergemeenschap die in de Handelingen van de Apostelen wordt afgebeeld. We vinden deze verbandlegging op veel plaatsen in de monastieke traditie. Basilïus Steidle beweert: "De eerste kerk van Jeruzalem was het model dat Pachomius (+345), Basilïus (+379), Augustinus (+430) en Benedictus (+547)

nooit uit het oog verloren bij het schrijven van hun regels." (12) Hoewel hij deze suggestie slechts onder voorbehoud overneemt, voegt Adalbert de Vogüé eraan toe dat de stelling van het klooster als kerk "de theoloog de beste definitie biedt van de monastieke communiteit, een heilige samenleving die uitsluitend op God gericht is, een samenleving van personen die in liefde aan elkaar gegeven zijn." (13)

Op dit punt is het nodig om een verduidelijking te geven. Een klooster is geen kerk in dezelfde zin zoals een bisdom onder een bisschop kan worden beschouwd als een lokale kerk. Dit komt misschien duidelijker naar voren bij priesterloze gemeenschappen. Elk klooster blijft voor zijn sacramentele leven afhankelijk van de bredere kerkelijke gemeenschap. De monastieke communiteit blijft altijd een lekengroep, ook al ontvangen sommige leden het priesterschap van de bisschop en dragen abten rond die mijters en borstkruizen dragen. Losjes gezegd kan de gemeenschap worden gezien als een belichaming van de kerk voor zover het een opzettelijke bijeenkomst is van gelovigen, die leven in overeenstemming met het evangelie en zich inzetten voor het eeuwige leven dat het evangelie verkondigt. De interne dynamiek van zo'n communiteit wordt gekenmerkt door eenheid in geloof, liefde en praktijk. Het is een gemeenschap van discipelen. De heilige Johannes Cassianus zag het monnikendom niet als een apart deel van de kerk, of een miniatuurkerk op zichzelf, maar als een bijzondere belichaming van de kerk, vooral in haar aspect van het zoeken naar de volmaaktheid van naastenliefde in heiligheid van leven. (14)

Het benadrukken van het kerkelijke karakter van de monastieke community heeft een bepaalde nuttigheid, omdat het de mogelijkheid verkleint dat de gemeenschap op de een of andere manier wordt opgevat als de meester van haar eigen lot - vrij om te beslissen in welke richting ze zich beweegt en met welke middelen haar doel kan worden bereikt. De monastieke community ontleent haar oorsprong aan de roeping van God; dit betekent dat haar spirituele doelen voorrang hebben op alle tijdelijke goede werken waarin ze haar discipelschap praktisch kan uitdrukken. Dit was een punt dat kardinaal Braz de Aviz maakte op het Abtencongres in 2012: soms "moeten we de moed hebben om onze werkzaamheden te verminderen om ons charisma te redden."

Voor zijn metgezellen die een quasi-kloosterleven leiden in het huis van de bisschop gebruikt de heilige Augustinus de teksten uit Handelingen ter ondersteuning van een oproep om afstand te doen van privébezit. (15) Hij benadrukt dat de groep in staat zal zijn om te worden zoals de community in Handelingen, met één hart en één geest door afstand te doen van goederen. Hetzelfde verband werd gelegd aan het begin van zijn Regel, geschreven rond 397:

Voor alles, leef samen in harmonie (unanimis), één van geest en één van hart op weg naar God. Want is het niet daarom dat jullie zijn samengekomen? Onder jullie kan er geen sprake zijn van persoonlijk eigendom ... . Want dit is wat je leest in de Handelingen van de Apostelen: Alles wat ze bezaten was gemeenschappelijk, en ieder kreeg wat hij nodig had. (16)

Sint Bernard legt hetzelfde verband tussen het afzien van privébezit en de eenheid van hart:

De kloosterorde was de eerste orde in de Kerk; daaruit ontwikkelde zich de Kerk. Op de hele aarde was er niets dat meer leek op de engelenorden, niets dat dichterbij stond bij het hemelse Jeruzalem, onze moeder, vanwege de schoonheid van haar kuisheid en de vurigheid van haar liefde. De apostelen waren haar leidlieden en haar leden waren degenen die Paulus vaak "de heiligen" noemt. Het was hun gewoonte om niets als privébezit te beschouwen, want, zoals er geschreven staat, "ieder kreeg wat hij nodig had". Er was geen ruimte voor kinderachtig gedrag. Iedereen kreeg alleen wat hij nodig had, zodat niets nutteloos was, laat staan nieuw of exotisch. De tekst zegt, "naar ieders behoefte": dit betekent met betrekking tot kleding iets om naaktheid te bedekken en de kou buiten te houden ... Ik denk niet dat ze veel gaven om de waarde en de kleur van hun kleren. Ik denk niet dat ze zich daar veel zorgen over zouden hebben gemaakt. Ze hadden het veel te druk met hun inspanningen om in harmonie te leven, met elkaar verbonden te zijn en vooruit te gaan in deugdzaamheid. Er wordt dan ook gezegd dat "het gezelschap van gelovigen één van hart en één van ziel was." (17)

De ongelijke verdeling van monastieke middelen is een fundamentele belemmering voor de eenheid van hart. Het is niet alleen dat sommigen meer goederen ontvangen dan anderen. Vaak wijst het bezit van meer persoonlijke bezittingen of bezittingen van hogere kwaliteit erop dat de eigenaar tot de elite van de gemeenschap behoort, tot een

groep ingewijden die, zich scharend rond de overste, boven de gewone kudde uitstijgt.

Als een heilige community is het klooster verplicht om eenheid van hart en geest na te streven. Het is niet zomaar een sociologische eenheid of een opzettelijke groepering. Integendeel: de leden komen vaak uit verschillende landen en culturen, uit verschillende sociale klassen en opleidingsniveaus, en uit verschillende achtergronden. "Er mag geen sprake zijn van vriendjespolitiek, want of we nu slaven of vrijen zijn, we zijn allemaal één in Christus, en onder de ene Heer nemen we allemaal dezelfde dienst op ons" (RB 2.20).

De heilige Aelred van Rievaulx zag het harmonieus samenleven van zeer verschillende broeders als de vervulling van Jesaja's profetie over de leeuw en het lam die in vrede samenleven:

Bedenk hoe God jullie op deze plaats heeft samengebracht, uit zeer verschillende streken en met verschillende levensstijlen. De een van jullie was, toen hij in de wereld was, als een leeuw, die anderen verachtte en zichzelf beter vond dan hen vanwege zijn trots en rijkdom. Een ander was als een wolf, die leefde van diefstal, wiens enige interesse was hoe hij het bezit van anderen kon stelen. Een luipaard is een dier dat gekenmerkt wordt door verscheidenheid: zo waren sommigen van jullie [die leefden] van hun sluwheid, door bedrog en oplichting. Verder waren er velen in deze community die ranzig waren vanwege hun seksuele zonden. Zij waren als geiten, want geiten zijn ondeugdelijke dieren. Er waren

sommigen onder jullie die onschuldig leefden toen jullie in de wereld waren; zij kunnen wel vergeleken worden met lammeren. Anderen waren als schapen, omdat ze een eenvoudig leven leidden. Kijk nu, broeders, en zie met hoeveel eensgezindheid en vrede God al deze dieren heeft samengebracht in één gemeenschappelijk leven. Hier leeft de wolf met het lam; hij eet en drinkt met het lam en doet hem geen kwaad, maar houdt veel van hem. (18)

Baldwin van Forde ging nog een stap verder. Hij vatte het gemeenschappelijke leven op als een deelname aan het gedeelde leven van de Heilige Drie-eenheid. In zijn preek over het gemeenschappelijke leven (*De vita communi*) ziet hij de monastieke communiteit als voortkomend uit de apostelen en, daarboven, uit de engelen, en daarboven uit het wezen van God zelf:

De instelling van het gemeenschappelijke leven wordt niet ondersteund en in stand gehouden door een klein of middelmatig of gewoon gezag. De primitieve kerk was gebouwd op het gemeenschappelijk leven en de prille kinderjaren van de pasgeboren kerk begonnen met het gemeenschappelijk leven. Het is van de apostelen zelf dat het gemeenschappelijk leven zijn vorm en uitdrukking heeft gekregen, zijn eretitel, het voorrecht van zijn hoge positie, het getuigenis van zijn gezag, de bescherming die het verdedigt en het fundament van zijn hoop (19)

Het gemeenschappelijk leven is ingericht naar hemels model: het is uit de hemel neergedaald en door ons

overgenomen van de hemelse levenswijze van de heilige engelen (20)

Het gemeenschappelijke leven is dus een soort straling van het eeuwige licht, een soort emanatie van het eeuwige leven, een soort uitvloeijing van de eeuwige fontein waaruit levende wateren stromen die ontspringen in het eeuwige leven. God is leven. De heilige en ondeelbare Drie-eenheid is één leven. De Vader is niet één leven, de Zoon een ander en de Heilige Geest een derde, maar deze drie zijn één leven. Zoals ze één gemeenschappelijk wezen en één gemeenschappelijke natuur hebben, zo hebben ze één gemeenschappelijk leven. (21)

Baldwin blijft niet voor altijd in de wolken - hij ziet het hoge karakter van het gemeenschappelijke leven als iets dat overeenkomstige verplichtingen met zich meebrengt. Zij die deze manier van leven omarmen, zijn verplicht om krachtig naar eenheid te streven, om op een aardse manier de eenheid van de Drie-eenheid te weerspiegelen. Dit moet vooral bereikt worden door de praktijk van privébezit af te wijzen:

Dit is de wet van het gemeenschappelijke leven: eenheid van geest in de liefde van God, de band van vrede in de wederzijdse en niet aflatende liefde van alle broeders, het delen van al het goede dat gedeeld moet worden, en de totale verwerping van elk idee van persoonlijk eigendom in de levenswijze van de heilige religie (sanctae religionis propositum) (22)

Door de monastieke gemeenschap als een kerkelijke realiteit te zien, krijgen drie aspecten van het gemeenschapsleven een bepaalde opdracht:

a. Aandringen op het belang van de heilige **liturgie**: "niets is te verkiezen boven het Werk van God".

b. De verankering van de **Schrift** als de basis van de gedeelde geloofsovertuigingen en waarden van de gemeenschap, en de toewijding om te leven in een evangelische levensstijl.

c. Prioriteit geven aan de **geestelijke bloei** van de leden van de gemeenschap als de basis van elke externe activiteit waarbij ze betrokken zijn.

Laten we elk van deze gebieden wat meer in detail bekijken.

a. Het klooster als kerk wordt gekenmerkt door goede liturgie. "Het samen delen van het woord en het vieren van de eucharistie bevordert broederschap en maakt ons tot een heilige en missionaire gemeenschap." (23) In het bijzonder viert een kerkelijke gemeenschap de eucharistie. Dit is meer dan alleen het bijwonen van de mis. Het is belangrijk dat de leden van de gemeenschap in staat zijn zich dat wat ze vieren toe te eigenen als uitdrukking van hun leven en streven. Ongetwijfeld kan het hoofdstuk van Sint Benedictus over priesters (RB 62) in deze context gelezen worden. (24)

We weten allemaal uit ervaring dat een goede liturgie meer vereist dan een glad verloop van het ceremonieel. Ze vergt een aanzienlijke investering van tijd en middelen om fris en relevant te blijven voor de veranderende situatie van de gemeenschap. Voor sommige nieuwkomers in de gemeenschap kan basiscatechese nodig zijn, evenals een

training in ritueel. Maar goede liturgie houdt meer in dan een professionele uitvoering; het vereist een zekere ontvankelijkheid bij de deelnemers. Het veronderstelt de mogelijkheid om een bezonnen en reflectief leven te leiden, ondersteund door een zekere mate van stilte en de mogelijkheid tot lectio divina. Voor een gemeenschap die overwerkt is of op een andere manier geen vrije tijd heeft, zal de liturgie een last worden - nog een taak die gedaan moet worden of een last die verdragen moet worden - en zal het energiegebruik tot een minimum beperkt worden. Soms kom je een gemeenschap tegen waar de liturgie al tientallen jaren dood is, de vormen bevroren en betekenisloos, de boeken aan flarden en de gezangen haveloos. Afwezigheid en te laat komen vieren hoogtij, omdat niemand echt bij de liturgie wil zijn; er zijn veel alternatieve bezigheden die nuttiger en bevredigender zijn. Zo'n gemeenschap heeft een van haar onderscheidende kenmerken verloren en het is geen verrassing dat het moreel laag is en de rekrutering zwak.

De monastieke liturgie wordt gekenmerkt door *gravitas*. De sleutelwoorden zijn eenvoud en soberheid. (25) Ze mist met opzet zowel het vurige enthousiasme van jongerenliturgieën als de pretentieuze pracht en praal van pontificale uitvoeringen. De reden hiervoor is dat de liturgie uitdrukking geeft aan een fundamenteel contemplatief leven en ontworpen is om die houdingen te ondersteunen die bijdragen aan een uitgesproken gebedsleven. Naarmate een gemeenschap volwassener wordt en de gemiddelde leeftijd van haar leden toeneemt, zal er ook een merkbare voorkeur zijn voor rustigere vieringen waarin afwisseling

en veel spreken minder belangrijk zijn. Net als de monniken en monialen zelf wordt de liturgie ongemerkt steeds meer apofatisch (onzegbaar).

b. Als kerk zal het klooster het Evangelie als leidraad nemen (RB Prol. 21), in het besef dat de Schrift de meest effectieve norm is voor het menselijk leven (RB 73.3). Dit houdt een dubbele blootstelling aan de Schrift in. Het Woord van God moet aan de gemeenschap verkondigd worden als de noodzakelijke ziel die het lichaam van de observanties aanvult en bezielt. Sint Benedictus schrijft inderdaad voor dat de abt niets mag onderwijzen, als beleid vaststellen of bevelen buiten wat de Heer heeft opgedragen (RB 2.4: *nihil extra praeceptum Domini*). Juist in antwoord op de dagelijkse uitdaging van de Schrift ontstaat de mogelijkheid om een authentieke spirituele inhoud te geven aan handelingen die anders slechts alledaags zijn. Het Woord van God dat in de gemeenschap beluisterd wordt, moet ondersteund worden door persoonlijke lectio divina - lang beschouwd als het bruisende hart van de benedictijnse *conversatio*. Wil het evangelie vertaald worden in actie, dan moet er ook een omgeving zijn die bevorderlijk is voor reflectie. De woorden van de heilige tekst vertalen zich niet onmiddellijk in praktische richtlijnen; ze moeten worden overpeinds, herkauwd, geassimileerd.

c. Als kerk zal het klooster de geestelijke bloei van elk van haar leden op de voorgrond plaatsen. (26) Het werk en gebed van monniken en monialen is alleen effectief in de mate dat deze activiteiten uit een onverdeeld hart komen, zodat er geen belemmering is tussen wat ze zijn en wat ze

doen. De zuiverheid van hart die de oude monniken met zoveel ijver nastreefden, laat de werking van God door de persoon stromen, ongehinderd door eigenwil, arrogantie of ambitie. Kloosters moeten plaatsen zijn waar mensen geestelijk groeien. Dit vraagt om op de persoon toegesneden pastorale zorg: de abt wordt eraan herinnerd dat zijn bestuur in dienst moet staan van de verschillende karakters die in de gemeenschap te vinden zijn (RB 2.31: *multorum servire moribus*) en niet een soort tirannie (RB 27.6). (27) De zichtbare zending van de gemeenschap - wat die ook moge zijn - vloeit voort uit het feit dat haar leden door God geroepen zijn; alleen door een aanhoudende gevoeligheid voor die roeping te cultiveren, kunnen personen en hun activiteiten tot bloei komen.

Door de nadruk te leggen op het spirituele en kerkelijke karakter van de monastieke gemeenschap hopen we een prisma te bieden waardoor we de meer praktische aspecten van het samenleven in gemeenschap kunnen bespreken. Het is gemakkelijk om overweldigd te worden door de dagelijkse besommingen van het gemeenschapsleven en de activiteiten van de gemeenschap, zodat het fundamentele doel van het volgen van onze roeping uit het zicht verdwijnt. In elke discussie moeten we de primaire bron van onze identiteit in gedachten houden als het integrerende principe van alles wat we doen. Dit staat heel duidelijk in een recent document van het Vaticaan:

Als uitgangspunt van elke reis vinden we het belangrijk om te onderstrepen dat gewijde mannen en vrouwen een nieuw verlangen naar heiligheid moeten hebben, dat ondenkbaar is

zonder een impuls van hernieuwde passie voor het Evangelie ten dienste van het Koninkrijk. We worden tot deze reis bewogen door de Geest van de Verrezenen, die tot de Kerk blijft spreken door zijn inspiraties. (28)

Misschien moeten we situaties en uitdagingen beoordelen volgens een andere en specifieke waardeschaal.

Het heilige karakter van de monastieke gemeenschap is haar meest onderscheidende kenmerk. Haar rol als zichtbaar teken van de kerk is om voor een onverschillige wereld te getuigen van de aanwezigheid van de verrezen Christus en om een teken van hoop te zijn voor een generatie die soms lijkt te vervagen in wanhoop. Door de aantrekkingskracht van hun volledig gerealiseerde menselijkheid kunnen monialen en monialen lichten zijn op een heuveltop, wegbereiders voor iedereen die Christus wil volgen, Christus die onze weg is naar het eeuwige leven.

Maar wel met een waarschuwing. Een monastieke gemeenschap is geen Utopia. Elke gemeenschap die ik ooit heb gekend, omarmt niet alleen heilige en goed geïntegreerde mensen; er is ook ruimte voor een paar achterblijvers. Elke spirituele reis bevat stadia van regressie waarin iemands slechtste eigenschappen naar boven komen, of deze nu psychologisch, moreel of spiritueel zijn. Net als de universele Kerk zijn wij een gemeenschap van mensen die onder de zonde gebukt gaan. Daarom roept Sint Benedictus ons op om zowel lichamelijke als morele zwakheden van de mensen om ons heen te verdragen (RB 72.5). Dit geduld is ons belangrijkste middel om te delen in

het paasmysterie (RB Prol. 50). Welk beeld onze voorlichtingsmedewerkers ook proberen te verkopen, de monastieke gemeenschap is altijd gemarkeerd met het teken van het kruis, dat we gewillig omarmen als de enige weg die naar het eeuwige leven leidt.

(1) Bernardus van Clairvaux, SC 9.2; SBOp 1:43.

(2) "De echte missie van het benedictijnse monnikendom is om de prioriteit van het gemeenschapsleven te behouden, niet uit eigenbelang, maar omdat alleen liefde - dat wil zeggen geleefde gemeenschap - geloofwaardig is" (Luigi Gioia, *Saint Benedict's Wisdom: Monastic Spirituality and the Life of the Church* [Collegeville, MN: Liturgical Press, 2020], 7). Het benedictijnse klooster is bedoeld als een teken en een profetie van wat de kerk is.

(3) "Het is de contemplatie en niet het gemeenschappelijke leven dat voor de ouden het uiteindelijke doel [van het monnikendom] leek te zijn. Hun diepste betrokkenheid gold niet de vereniging van mensen onder elkaar, maar de vereniging van ieder met God" (vertaald uit Adalbert de Vogüé, "Le monastère, Église du Christ," *Commentationes in Regulam S. Benedicti*, Studia Anselmiana 42 [Rome: Herder, 1957], 46).

(4) CRIS, *De essentiële elementen van het religieuze leven* (1983), §5.

(5) Dietrich Bonhoeffer, *Sanctorum Communio*, trans. R. Gregor Smith (Londen: Collins, 1963), 195-97.

(6) *Constituties en Statuten OCSO*, 3.4.

(7) Zie Michael Casey, "Sacramentality and Monastic Consecration," *Word & Spirit: A Monastic Review* 18 (1998): 27-48. Overgenomen in Michael Casey, *An Unexciting Life: Reflections on Benedictine Spirituality* (Petersham, MA: St Bede's Publications, 2005), 263-85.

(8) Bernardus van Clairvaux, Preek voor Johannes de Doper, 1; SBOp 5:176.

(9) Bernardus van Clairvaux, Preek over Psalm 90, 12.6; SBOp 4:460.

(10) "De abdisen hebben de neiging om heel persoonlijk te zijn in hun relatie tot hun monialen. ... Ze willen alles weten wat er in hun huizen gebeurt en geraadpleegd worden over alle afspraken. ... De abten lijken over het algemeen minder persoonlijk en meer afstandelijk ten opzichte van hun monniken. ... De abten verwachten niet dat ze alles weten wat er in het huis gebeurt en soms zijn ze erbarmelijk onwetend over hoe de monniken hun tijd doorbrengen" (Ambrose Southey, *Notulen van het Generaal Kapittel O.C.S.O., El Escorial*): *Feminine Branch* [El Escorial, 1985], Appendix I: "Conferenties van de Abt Generaal," [6]-[7]). Naar verluidt raadpleegt abt Maximillian Heim van de grote abdij van Heiligenkreuz in

Oostenrijk elke dag de webpagina van zijn klooster om te weten te komen wat er in het huis gebeurt. Zie Isabelle Jonveaux, "Internet in het klooster - constructie of deconstructie van de gemeenschap?". Heidelberg Journal of Religions on the Internet 14 (2019): 65.

(11) Gaudete et exultate §141.

(12) Basilius Steidle, De Regel van Sint Benedictus met een Inleiding, een Nieuwe Vertaling van de Regel en een Commentaar, Alles herzien in het licht van een vroeger monnikendom, trans. Urban J. Schnitzhofer (Canon City, CO: Holy Cross Abbey, 1967), 9.

(13) Vogüé, "Le monastère," 27.

(14) Zie Adalbert de Vogüé, "Monachisme et Église dans la pensée de Cassien," in Théologie de la vie monastique (Parijs: Aubier, 1961), 213-40.

(15) Preken 355-56, gedateerd 425-426; PL 39: 1568-81.

(16) De Regel van Augustinus, 1.2-3, trans. Raymond Canning (Londen: Darton, Longman & Todd, 1984), 11-12.

(17) Bernardus van Clairvaux, Apologia, 24, trans. Michael Casey, CF 1 (Spencer, MA: Cistercian Publications, 1970), 61; SBOP 3:101.

(18) Aelred van Rievaulx, Preek 1.33-34; CCCM 2a: 10-11.

(19) Baldwin van Forde, Sermo de vita communi 1; trans. David N. Bell, Spiritual Tractates II, CF 41 (Kalamazoo, MI: Cistercian Publications, 1986), 156; CCCM 99:229.

(20) Baldwin, Sermo de vita communi 3; CF 41: 157; CCCM 99:229.

(21) Baldwin, Sermo de vita communi 4-5; CF 41: 157-58; CCCM 99:229-30.

(22) Baldwin, Sermo de vita communi 57; CF 41: 177; CCCM 99:243.

(23) Paus Franciscus, Gaudete et exultate, §142.

(24) Een probleem doet zich voor bij vrouwencommunities die voor hun viering afhankelijk zijn van een rooster van bezoekende priesters. Hiervoor zijn vier oplossingen mogelijk. a) De meest voor de hand liggende is om enkele leden van hun community te laten wijden. Het Vaticaan beschouwt het als gevaarlijk om zelfs maar aan zo'n optie te denken. b) De tweede is om naar uniseks gemeenschappen te gaan, waarin het priesterschap gezien wordt als een ambt binnen de community, niet noodzakelijkerwijs geassocieerd met bestuur. Ik heb de mogelijkheid van seksneutrale communities geopperd in "Op weg naar het cisterciënzer millennium," Tjurunga 54 (1998): 57-67, en in "Thoughts on Monasticism's Possible Futures," in Patrick Hart, ed., A Monastic Vision for the 21st Century: Where Do We Go From Here? MW 8 (Kalamazoo, MI: Cistercian Publications, 2006), 23--42. Zo'n regeling is niet onbekend in de geschiedenis. c) De derde optie is dat een inwonende kapelaan voor alle praktische doeleinden bijna een lid van de gemeenschap wordt, behalve voor wat betreft de juridische status. d) Ten slotte, het beste maken van de huidige mogelijkheden door een zorgvuldige keuze van celebranten en het zorgvuldig cultiveren van hun

aansluiting bij de gemeenschap. Zie Conferentie van Amerikaanse Benedictijner Prioressen, *Of time made holy: A Statement on the Liturgy of the Hours in the Lives of American Benedictine Sisters* (Madison, WI, 1978), §40: "De integratie van de eucharistieviering in het liturgische leven en de ervaringen van de gemeenschap is een essentieel element van de benedictijnse christologische spiritualiteit. De selectie van gewijde celebranten en liturgisten van de gemeenschap die zich gezamenlijk inspannen om dit ideaal te bereiken is uiterst belangrijk."

(25) Zie Michael Casey, "Monasticism and Liturgy," *Tjurunga* 91 (2018): 5-19.

(26) "Omdat de religieuze gemeenschap een *Schola amoris* is die helpt groeien in liefde voor God en voor je broeders en zusters, is het ook een plaats voor menselijke groei" (CICLSAL, *Congregavit nos in unum Christi amor* [Broederlijk leven in gemeenschapsleven:] [1994], §35).

(27) RB 27,6: "Want hij moet goed weten dat hij de zorg voor zieke zielen op zich genomen heeft en geen heerschappij [*tyrannidem*] over gezonden." Zie hierover Dysmas de Lassus, *Risques et dérives de la vie religieuse* (Parijs: Cerf, 2020).

(28) CICLSAL, *Nieuwe wijn in nieuwe wijnzakken: The Consecrated Life and its Ongoing Challenges since Vatican II* (2017), § 10.

